

[1] Pieteicējai *L.D.* un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes (turpmāk – Lielbritānija) pilsonim *E.V.* 2006.gada 23.martā Lielbritānijā piedzima meita *M.V.*.

2006.gada 16.oktobrī pieteicēja vērsās Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – aģentūra) Limbažu nodaļā, lūdzot piešķirt bērna piedzimšanas pabalstu, ģimenes valsts pabalstu un bērna kopšanas pabalstu.

Ar 2007.gada 3.decembra lēmumu aģentūras Limbažu nodaļa piešķīra pieteicējai ģimenes valsts pabalstu un bērna kopšanas pabalstu par periodu no 2006.gada 14.decembra līdz 2007.gada 14.janvārim, savukārt ar 2007.gada 4.decembra lēmumu atteica piešķirt bērna piedzimšanas pabalstu.

Pieteicēja apstrīdēja minētos lēmumus (2007.gada 3.decembra lēmumu daļā par pabalstu piešķiršanas periodu). Vienlaikus pieteicēja lūdza piešķirt 2000 latu lielu atlīdzinājumu par morālo kaitējumu, kas nodarīts ar administratīvā akta izdošanas termiņa neievērošanu.

Ar aģentūras 2008.gada 25.janvāra lēmumu Nr.51-11/23/561 atcelts 2007.gada 3.decembra lēmums un atstāts negrozīts 2007.gada 4.decembra lēmums, atzīstot, ka pieteicēja nevar pretendēt uz valsts sociālajiem pabalstiem, jo Latvijā pastāvīgi nedzīvo. Aģentūra tomēr atzina, ka izmaksātā pabalstu summa 58,70 lati nav atprasāma, jo tas būtu pretrunā ar tiesiskās palāvības principu. Atlīdzinājuma prasījumu aģentūra noraidīja, jo apstrīdētie lēmumi neesot radījuši pieteicējas tiesību aizskārumu.

[2] Pieteicēja vērsās tiesā, lūdzot uzlikt aģentūrai pienākumu izmaksāt ģimenes valsts pabalstu un bērna kopšanas pabalstu par laiku no 2006.gada 23.marta līdz 2007.gada 14.janvārim, bērna piedzimšanas pabalstu, kā arī morālā kaitējuma atlīdzinājumu 2000 latu apmērā.

[3] Administratīvā rajona tiesa ar 2009.gada 19.maija spriedumu noraidīja pieteikumu. Pieteicēja iesniedza apelācijas sūdzību.

[4] Administratīvā apgabaltiesa ar 2010.gada 10.maija spriedumu daļēji apmierināja pieteikumu:

1) uzlika aģentūrai pienākumu piešķirt pieteicējai bērna piedzimšanas pabalstu 396 latus, ģimenes valsts pabalstu un bērna kopšanas pabalstu par laiku no 2006.gada 23.marta līdz 2007.gada 14.janvārim, ņemot vērā, ka šie pabalsti jau ir izmaksāti par laiku no 2006.gada 14.decembra līdz 2007.gada 14.janvārim;

2) uzlika pienākumu aģentūrai izdot administratīvo aktu ar rakstisku atvainošanos kā morālā kaitējuma atlīdzinājumu;

3) noraidīja pieteikumu daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu 2000 latu apmērā.

Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Saskaņā ar Padomes 1971.gada 14.jūnija Regulu (EEK) Nr.1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā (turpmāk – Regula Nr.1408/71), 2.panta pirmo daļu un 13.panta pirmo daļu darba ņēmējs gan tiesību saņemt sociālo nodrošinājumu, gan arī pienākumu ziņā ir pakļauts tās dalībvalsts tiesību normām, kurā viņš ir nodarbināts.

No Regulas Nr.1408/71 73.panta pirmās daļas izriet, ka pieteicējas bērna tēvam, kurš dzīvo un strādā Lielbritānijā, ir tiesības saņemt ģimenes pabalstus par ģimenes locekli – bērnu saskaņā ar Lielbritānijas tiesību aktiem arī tad, ja bērns dzīvo citā dalībvalstī.

Savukārt saskaņā ar Padomes 1972.gada 21.marta Regulas (EEK) Nr.574/72, ar kuru nosaka izpildes kārtību Regulai (EEK) Nr.1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā,

(turpmāk – Regula Nr.574/72) 10.pantu par pabalstu izmaksu atbildīga tā valsts, kurā dzīvo tas ģimenes loceklis, par kuru pabalsts maksājams, proti, bērns.

Regulas Nr.1408/71 un Nr.574/72 piemērojamas ar mērķi, lai sekmētu pilnīgu sociālo drošību, bet tajā pašā laikā nodrošinātu, ka izmaksājami pabalsti nepārklājas.

Ievērojot minēto, atzīstams, ka par laiku no 2007.gada 15.janvāra, kad ģimenes pabalstu par pieteicējas meitu sāka saņemt viņas tēvs, pieteicēja vairs nevar pretendēt uz ģimenes pabalstiem, ko garantē Latvijas tiesību akti.

Taču minētais neizslēdz iespēju saņemt pabalstus par to laika posmu, kad pieteicējas bērna tēvs nesaņēma ģimenes pabalstus, proti, no 2006.gada 23.marta līdz 2007.gada 14.janvārim, jo Regulas Nr.574/72 10.pants paredz iespēju ģimenes loceklim saņemt pabalstu valstī, kurā viņš dzīvo, saskaņā ar šīs valsts tiesību aktiem.

Līdz ar to ir pārbaudāms, vai pieteicēja un viņas bērns atbilst ģimenes pabalstu (ģimenes valsts pabalsts un bērna kopšanas pabalsts), kā arī bērna piedzimšanas pabalsta, kuru neregulē Eiropas Savienības tiesību akti, saņemšanas priekšnoteikumiem, kuri noteikti Latvijas tiesību aktos.

[4.2] No Valsts sociālo pabalstu likuma (*redakcijā, kas bija spēkā uz 2006.gada 16.oktobri, kad pieteicēja vērsās aģentūrā*) 4.panta pirmās un trešās daļas un 20.panta pirmās daļas 2.punkta izriet, ka galvenais priekšnoteikums, lai uz pieteicēju un viņas bērnu varētu attiecināt Latvijas tiesību aktus gan Eiropas Savienības tiesību aktu kontekstā, gan arī no Valsts sociālo pabalstu likuma viedokļa, ir pastāvīgas dzīvesvietas esamība Latvijas teritorijā.

Nav strīda par to, ka pieteicēja no 2005.gada 1.maija līdz 2006.gada 29.martam bija nodarbināta un dzīvoja Ziemeļrijā. Periodiski pieteicēja atgriezusies Latvijā, kur pieteicējai ir arī deklarētā dzīvesvieta. Līdz ar to ir novērtējams, vai tas, ka pieteicēja ir aizbraukusi uz citu dalībvalsti strādāt un dzīvot, nozīmē, ka viņas pastāvīgā dzīvesvieta ir šī dalībvalsts.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 29.aprīļa direktīva 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr.1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (turpmāk – Direktīva Nr.2004/38), reglamentē divus uzturēšanās veidus citā dalībvalstī – uzturēšanos un pastāvīgo uzturēšanos. Atbilstoši Direktīvas 6.panta pirmajai daļai Savienības pilsoņiem ir tiesības uzturēties citas dalībvalsts teritorijā uz laiku līdz trim mēnešiem. Savukārt pastāvīgās uzturēšanās tiesības atbilstoši Direktīvas 16.panta pirmajai daļai Savienības pilsonis iegūst tikai tad, ja likumīgi un nepārtraukti ir uzturējies uzņēmējā dalībvalstī piecus gadus. Tātad, lai uzskatītu, ka pieteicēja pastāvīgi uzturas Apvienotajā Karalistē, viņai bija jāuzturas šajā valstī ne mazāk kā pieci gadi. Tā kā pieteicēja nebija dzīvojusi Lielbritānijā piecus gadus, viņas pastāvīgā dzīvesvieta 2006.gada 16.oktobrī vēl aizvien bija Latvija.

[4.3] Ievērojot minēto, kā arī Valsts sociālo pabalstu likuma 6.pantu, 7.panta pirmās daļas 1.punktu, 8.panta pirmās daļas 1.punktu, otro un trešo daļu, 18.panta pirmo daļu, Ministru kabineta 2004.gada 7.decembra noteikumu Nr.1003 „Kārtība, kādā piešķir un izmaksā bērna kopšanas pabalstu un piemaksu pie bērna kopšanas pabalsta par dvīņiem vai vairākiem vienās dzemdībās dzimušiem bērniem” 3.2.apakšpunktu, Ministru kabineta 2006.gada 8.augusta noteikumu Nr.644 „Noteikumi par bērna kopšanas pabalsta un piemaksas pie bērna kopšanas pabalsta par dvīņiem vai vairākiem vienās dzemdībās dzimušiem bērniem apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta un piemaksas piešķiršanas un izmaksas kārtību” 2.1.apakšpunktu un 19.punktu, Ministru kabineta 2005.gada 26.jūlija noteikumu Nr.562 „Noteikumi par ģimenes valsts pabalsta un piemaksas pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta un piemaksas piešķiršanas un izmaksas kārtību” 8.punktu un 2.1.apakšpunktu, Ministru kabineta 2005.gada 8.marta noteikumu Nr.166 „Kārtība,

kādā piešķir un izmaksā bērna piedzimšanas pabalstu” (*redakcijā, kas bija spēkā uz bērna piedzimšanas dienu 2006.gada 23.martā*) 2.punktu, pieteicējai un viņas bērnam ir tiesības uz pieprasītajiem valsts sociālajiem pabalstiem.

[4.4] Attiecībā uz atlīdzinājuma prasījumu konstatējams, ka iestāde sākotnējos lēmumus pieņēmusi ar nokavēšanos: administratīvā akta izdošanas termiņš nav pagarināts likumā noteiktajā kārtībā, kā arī iestāde nepamatoti divus mēnešus kavējusies ar nepieciešamās informācijas pieprasīšanu no Lielbritānijas. Tomēr pieteicējai nodarītais morālais kaitējums nav tik smags, lai būtu atlīdzināms naudā. Samērīgs atlīdzinājums pieteicējas ciešanām un tiesisko interešu aizskārumam konkrētajā gadījumā ir atbildētāja rakstveida atvainošanās, kam jākalpo par gandarījumu pieteicējai.

[5] Aģentūra iesniedza kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Nosakot tiesības uz ģimenes pabalstiem, ir jāpiemēro Regulas Nr.1408/71 nosacījumi un jāizvērtē, kuram no ģimenes locekļiem ir tiesības pabalstus saņemt, jo viens no ģimenes locekļiem – bērna tēvs – ir nodarbināts citā dalībvalstī, savukārt otra ģimenes locekļa – bērna mātes – faktiskā dzīvesvieta nav Latvija, bet cita Eiropas Savienības dalībvalsts, kā arī bērna faktiskā dzīvesvieta sakrīt ar mātes dzīvesvietu. Direktīvas Nr.2004/38 nosacījumi atrauti no Regulas Nr.1408/71 šajā gadījumā nebija jāvērtē, jo minētā direktīva nosaka Eiropas Savienības pilsoņa uzturēšanās pamatojumu, nevis pabalstu piešķiršanas kritērijus.

[5.2] Piemērojot Regulas Nr.1408/71 1.panta „f” punkta „i” apakšpunktu un „u” punkta „i” apakšpunktu, 2.panta 1.punktu, 73.-76.pantu, 13.panta 2.a punktu, 2.panta „f” punktu lietas faktiskajiem apstākļiem, secināms: tā kā pieteicēja līdz 2006.gada 29.martam (bērns piedzima 2006.gada 23.martā) bija darba attiecībās Lielbritānijā, kompetentā valsts ģimenes pabalstu piešķiršanā ir Lielbritānija; tā kā pēc 2006.gada 30.marta pieteicēja atradās un dzīvoja Lielbritānijā, kompetentā valsts ģimenes pabalstu piešķiršanā atkal ir Lielbritānija. Tādējādi pieteicējas gadījumā kompetentā valsts ģimenes pabalstu piešķiršanā ir tikai Lielbritānija.

[5.3] Savukārt saskaņā ar Valsts sociālo pabalstu likuma 4.panta pirmo daļu tiesības uz bērna piedzimšanas pabalstu, ģimenes pabalstu un bērna kopšanas pabalstu ir Latvijas pilsoņiem, kuri pastāvīgi dzīvo Latvijā.

No lietas materiāliem redzams, ka, lai gan pieteicējas deklarētā dzīvesvieta ir Latvijā, faktiski viņa no 2005.gada 1.maija strādāja un dzīvoja Lielbritānijā.

Dzīvesvietas deklarēšanas fakts pats par sevi nerada nekādas saistības, līdz ar to nav noteicošais apstāklis, kas liecinātu par personas pastāvīgu atrašanos Latvijā. Civillikuma 7.pants paredz, ka personas dzīves vieta ir tā vieta, kur persona labprātīgi apmetusies ar nodomu pastāvīgi dzīvot vai darboties. Pagaidu uzturēšanās nerada dzīves vietas tiesiskās sekas un ir apspriežama ne pēc ilguma, bet pēc nodoma.

Tiesa nepamatoti pieteicējas pastāvīgo dzīvesvietu noteica pabalstu pieprasīšanas dienā. Šis jēdziens būtu jāsaista gan ar iepriekšējo laiku, gan personas nodomiem attiecībā uz valsti, kurā tā plāno pastāvīgi dzīvot. Fakts, ka pieteicēja pēc īslaicīgas uzturēšanās Latvijā atkal atgriezās Lielbritānijā un par viņas bērnu tika pieprasīts ģimenes pabalsts šajā valstī, liecina par nodomu pastāvīgi uzturēties Lielbritānijā, nevis Latvijā.

Valsts sociālo pabalstu likuma 4.panta pirmās daļas mērķis ir, lai likumā noteiktie pabalsti tiktu piešķirti tikai personām, kuras faktiski dzīvo Latvijā, nevis ir deklarējušas dzīvesvietu Latvijā.

Regulas Nr.1408/71 1.panta „h” punkts nosaka, ka „dzīvesvieta” nozīmē parasto dzīvesvietu, kur persona parasti uzturas, bet 1.panta „i” punkts nosaka, ka „uzturēšanās” nozīmē pagaidu dzīvesvietu, kur persona uzturas īslaicīgi.

[5.4] Līdz ar to ir pamats secināt, ka pieteicējai, atbraucot uz Latviju 2006.gada oktobrī un aizbraucot no tās 2007.gada janvārī, nebija nodoma uzturēties te pastāvīgi, bet īslaicīgi. Tāpēc viņai pamatoti atteikts piešķirt bērna piedzimšanas pabalstu, ģimenes valsts pabalstu un bērna kopšanas pabalstu, un nav pamata atlīdzināt viņai morālo kaitējumu.

[6] Pieteicēja rakstveida paskaidrojumos norādījusi, ka Aģentūras kasācijas sūdzība ir nepamatota un noraidāma.

[7] Tiesas sēdē aģentūras pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību, bet pieteicējas pārstāve to neatzina.

Motīvu daļa

[8] Konkrētajā lietā strīds ir par tādu sociālās palīdzības pabalstu piešķiršanu, kas saistīti ar bērna piedzimšanu un audzināšanu. Tiesības uz šādu pabalstu pieprasīšanu parasti vienlaicīgi ir divām personām, proti, bērna mātei un bērna tēvam. Taču tas nenozīmē, ka pabalsti par bērnu maksājami dubulti, jeb, citiem vārdiem, par katru bērnu maksājams viens pabalsts.

Lietā ir konstatēts, ka pieteicējas bērna tēvs, ar kuru pieteicēja nav laulībā, dzīvo un strādā Ziemeļīrijā, Apvienotajā Karalistē. Savukārt pieteicēja un viņas meita ir Latvijas Republikas pilsones un viņu deklarētā dzīvesvieta ir Latvijā. Apgabaltiesa ir atzinusi, ka Latvijā ir arī pieteicējas un viņas meitas pastāvīgā dzīvesvieta, kas ir viens no priekšnoteikumiem, lai personai būtu tiesības uz valsts sociālās palīdzības pabalstiem sakarā ar bērna piedzimšanu un audzināšanu atbilstoši Latvijas Republikas Valsts sociālo pabalstu likumam.

Aģentūra šādam apgabaltiesas secinājumam nepiekrīt, uzskatot, ka pieteicējas un viņas meitas pastāvīgā dzīvesvieta nav Latvija, jo viņa pārcēlusies uz dzīvi Lielbritānijā.

Tādējādi vispirms ir jānoskaidro, vai apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka pieteicējas pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijā.

[9] Valsts sociālo pabalstu likuma 4.pants noteic, ka tiesības uz valsts sociālajiem pabalstiem ir Latvijas pilsoņiem, nepilsoņiem, ārvalstniekiem un bezvalstniekiem, kuriem piešķirts personas kods un kuri *pastāvīgi dzīvo Latvijas teritorijā*. Savukārt attiecībā uz bērna piedzimšanas, bērna kopšanas un ģimenes valsts pabalstu papildu prasība ir, lai bērnam ir piešķirts personas kods. Tādējādi Latvijas tiesību normas minēto pabalstu piešķiršanu nesaista ar personas nodarbinātību vai apdrošināšanu. Tiesības uz pabalstu ir atkarīgas no tā, vai Latvija ir personas pastāvīgā dzīvesvieta. Taču ne minētais likums, ne citas nacionālās tiesību normas nedefinē, kas ir personas „pastāvīgā dzīvesvieta”.

Ņemot vērā, ka minētajā lietā pastāv strīds par to, vai pieteicējas pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijā, vai arī viņa pārcēlusies uz dzīvi citā Eiropas Savienības dalībvalstī, jēdziena „pastāvīgā dzīvesvieta” izpratnei ir ņemama vērā jēdziena „parastā dzīvesvieta” izpratne, piemērojot Regulu Nr.1408/71. Minētās regulas izpratnē „dzīvesvieta” nozīmē „parasto dzīvesvietu” un tā nav „uzturēšanās” jeb „pagaidu” dzīvesvieta. Parastā dzīvesvieta ir tā vieta, kur persona turpina parasti dzīvot un kurā atrodas tās parasto interešu centrs. Dzīvesvietas noteikšanā vienlīdz ir jāpamatojas gan uz subjektīvajiem apstākļiem (personas griba), gan objektīvajiem apstākļiem (ārējie dzīves apstākļi), kas var būt saistīti arī ar personas tiesībām uzturēties kādā noteiktā valstī (sk. *M.Fuchs. Kommentar zum Europaeischen Sozialrecht. 3.Auflage. Nomos Verlagsgesellschaft Baden-Baden, 2002, S.92-93*). Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā ir izstrādāti kritēriji, kuri kopsakarā var liecināt par to, ka persona saglabā ciešu saiti ar

savas dzīvesvietas valsti. Proti, lai noteiktu dzīvesvietu, kurā atrodas personas parasto interešu centrs, vērā ņemams ne tikai personas ģimenes stāvoklis un ģimenes atrašanās vieta, bet arī tie apstākļi, kuru dēļ persona ir aizbraukusi, tās nodarbinātības veids citā valstī, kā arī dzīvošanas ilgums un nepārtrauktība pirms nodarbinātības uzsākšanas, prombūtnes ilgums un iemesli (personas attieksme pret prombūtni), nodoms, kā tas izriet no lietas apstākļiem kopumā, atgriezies tajā vietā, kur persona dzīvoja pirms nodarbinātības uzsākšanas (*sk. Eiropas Savienības Tiesas spriedumu lietā Nr.C-76/76 un Nr.C-102/91, kā arī Senāta 2010.gada 28.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-424/2010 8.punktu*).

[10] Apgabaltiesa ir atzinusi, ka pieteicējas pastāvīgā dzīvesvieta pabalsta pieprasīšanas brīdī joprojām bija Latvijā, jo citas pastāvīgas dzīvesvietas Eiropas Savienības tiesību aktu izpratnē pieteicējai nebija. Vienlaikus no apgabaltiesas sprieduma var secināt, ka tiesa ir apsvērusi visus lietā konstatētos apstākļus, proti, ka pieteicējas un viņas meitas dzīvesvieta ir deklarēta Latvijā, ka abas viņas ir Latvijas Republikas pilsones, ka pieteicēja Latvijā nav nodarbināta no 2005.gada 1.marta un pēc viņas vārdiem laikā no 2005.gada 1.maija līdz 2006.gada 29.martam bijusi nodarbināta Ziemeļīrijā, kur arī dzīvojusi un piedzimusī meita, ka periodiski pieteicēja atgriezusies Latvijā.

Tādējādi, Senāta ieskatā, apgabaltiesa ir vadījusies arī no šā sprieduma iepriekšējā punktā minētajiem kritērijiem, un pamatoti atzinusi, ka pieteicējas pastāvīgā dzīvesvieta joprojām bija Latvijas teritorijā, neskatoties uz to, ka pieteicēja uz kādu laiku bija aizbraukusi dzīvot un strādāt uz citu dalībvalsti. Turklāt nozīmīgi ir arī tādi apstākļi, ka pieteicēja nesastāv laulībā ar meitas tēvu, ka meita pieteicējai piedzimusī nepilnu gadu pēc aizbraukšanas no Latvijas, ka lietā nav dokumentu, kas apliecinātu pieteicējas oficiālu nodarbināšanu Ziemeļīrijā un, kā izriet no pieteicējas paskaidrojumiem, viņa bijusi nodarbināta nelegāli. No pēdējā apstākļa secināms, ka pieteicēja nav uzskatāma par nodarbinātu personu citā dalībvalstī Regulas Nr.1408/71 izpratnē. Pieteicējas oficiālu nodarbinātību Ziemeļīrijā nav konstatējusi arī aģentūra, lai gan bija šādas ziņas pieprasījusi no Apvienotās Karalistes iestādes (*sk. lietas 100.-101.lpp.*), un pieteicējas nodarbinātība citā dalībvalstī nebija pamats atteikumam piešķirt pabalstus. Līdz ar to nav pamatota norāde kasācijas sūdzībā par to, ka pieteicēja bijusi nodarbināta Ziemeļīrijā un tāpēc kompetentā valsts ģimenes pabalstu piešķiršanā ir Ziemeļīrija.

[11] Gadījumā, ja katrs no bērna vecākiem strādā un/vai dzīvo citā Eiropas Savienības dalībvalstī, ir jāievēro koordinējošās Eiropas Savienības tiesību normas, tostarp Regula Nr.1408/71 un Regula Nr.574/72, kuru mērķis ir arī novērst piemērojamo valstu tiesību aktu pārklāšanos un no tā izrietošos iespējamus sarežģījumus.

[12] No iepriekš norādītajiem un apgabaltiesas konstatētajiem apstākļiem secināms, ka bērna tēvs ir nodarbināts un strādā Ziemeļīrijā, savukārt bērns un bērna māte dzīvo Latvijā, turklāt pieteicēja Latvijā nav nodarbināta.

Tādējādi konkrētajā gadījumā ģimenes pabalstu pārklāšanās novēršanu regulē Regulas Nr.574/72 10.panta 1.punkta „a” apakšpunkts (*sal. Eiropas Savienības Tiesas 2005.gada 7.jūlija sprieduma lietā Nr.C-153/03 24.punktu*), kas noteic, ka tiesības uz ģimenes pabalstiem vai piemaksām, kas pienākas saskaņā ar dalībvalsts tiesību aktiem, kuros tiesību iegūšana uz šiem pabalstiem vai piemaksām netiek pakļauta nosacījumiem par apdrošināšanu, darbu vai pašnodarbinātību, tiek apturētas, ja tā paša laika posma laikā un par to pašu ģimenes locekli pienākas pabalsti vienīgi atbilstīgi citas dalībvalsts attiecīgajiem tiesību aktiem vai, piemērojot regulas 73., 74., 77. vai 78.pantu, līdz šo pabalstu summai. Proti, dalībvalstī, kas nav bērna dzīvesvietas valsts, maksājamie

pabalsti it īpaši atbilstoši Regulas Nr.1408/71 73.pantam prevalē pār šī bērna dzīvesvietas dalībvalstī maksājamo pabalstu, kura izmaksa šādā gadījumā tiek apturēta.

[13] Taču, kā atzinusi Eiropas Savienības Tiesa, ģimenes pabalstu, kas paredzēti tādos dalībvalsts tiesību aktos, kuros nav nosacījuma par apdrošināšanu, nodarbinātību vai pašnodarbinātību, apturēšana atbilstoši Regulas Nr.574/72 10.panta 1.punkta „a” apakšpunktam nevar notikt, ja pabalsti nav tikuši izmaksāti otrā attiecīgajā dalībvalstī tādēļ, ka nav izpildīti visi šīs dalībvalsts likumā paredzētie nosacījumi šo pabalstu faktiskai saņemšanai, tostarp nosacījums par iepriekšēja pieteikuma iesniegšanu (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2010.gada 14.oktobra sprieduma lietā Nr.C-16/09 55.punktu*).

Minētajā spriedumā Tiesa arī norādījusi, ka no Tiesas judikatūras izriet, ka Savienības tiesiskais regulējums par valstu tiesību aktu saskaņošanu sociālā nodrošinājuma jomā, īpaši ņemot vērā tā pamatā esošos mērķus, nav piemērojams tādā veidā, ka migrējošam darba ņēmējam vai tā mantiniekiem tiktu liegtas tiesības saņemt pabalstus, pamatojoties tikai uz vienas dalībvalsts tiesību aktiem, ja vien tā neparedz šiem mērķiem atbilstošus skaidri definētus izņēmumus. No tā izriet, ka minētajiem mērķiem neatbilstu tādas pārklāšanās novēršanas prevencijas normas kā Regulas Nr.574/72 10.pants interpretācija, kuras rezultātā faktiski piešķiramā pabalsta summa būtu mazāka nekā katra pabalsta summa atsevišķi (*sk. turpat 58.punktu*).

Iepriekš minētajā lietā, sniedzot atbildi uz dalībvalsts tiesas uzdotu prejudiciālu jautājumu, Eiropas Savienības Tiesa nosprieda, ka Regulas Nr.574/72 10.pants interpretējams tādējādi, ka dalībvalsts, kurā viens no vecākiem dzīvo ar bērniem, tiesību aktos paredzētās tiesības uz pabalstu, kuram nav piemērojams nosacījums par apdrošināšanu, nodarbinātību vai pašnodarbinātību, nevar daļēji apturēt tādā situācijā, kāda ir izskatāmajā lietā, kad bijušais laulātais, kurš ir otrs no bērnu vecākiem, principā ir tiesīgs saņemt ģimenes pabalstus dalībvalstī, kurā viņš ir nodarbināts kādā profesijā, vai nu atbilstoši šīs dalībvalsts tiesību aktiem, vai arī saskaņā ar Regulas Nr.1408/71 73.pantu, bet minētos pabalstus faktiski nesaņem, jo nav iesniedzis pieteikumu par to piešķiršanu.

Lietā, kurā tika uzdots prejudiciālais jautājums, bērnu un bērnu mātes, kura nebija nodarbināta, dzīvesvietas valsts piešķir šajā valstī paredzētos pabalstus tikai daļēji, proti, tādā apmērā, kas pārsniedza tēva nodarbinātības valstī paredzētā iespējamā pabalsta apmēru, neskatoties uz to, ka bērnu tēvs savā nodarbinātības valstī minētos pabalstus nebija pieprasījis un tos faktiski nesaņēma.

Senāta ieskatā minētie apstākļi ir salīdzināmi ar šajā lietā konstatētajiem apstākļiem attiecībā uz laiku no 2006.gada 23.marta līdz 2007.gada 14.janvārim, par kuru pieteicēja lūdz piešķirt pabalstus Latvijā un kad pieteicējas bērna tēvs nebija pieprasījis pabalstus savā nodarbinātības valstī un tos faktiski nesaņēma. Līdz ar to izskatāmajā lietā ir ņemama vērā Regulas Nr.574/71 10.panta 1.punkta „a” apakšpunkta interpretācija, kas sniegta iepriekš minētajā Eiropas Savienības Tiesas spriedumā.

[14] Tādējādi apgabaltiesa pareizi atzinusi, ka pieteicējai ir tiesības uz bērna piedzimšanas pabalstu, kā arī bērna kopšanas un ģimenes valsts pabalstu par laiku no 2006.gada 23.marta līdz 2007.gada 14.janvārim.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 351.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 10.maija spriedumu, bet Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore

(paraksts)

I.Skultāne

Senators

(paraksts)

A.Guļāns

Tiesnese

(paraksts)

V.Kakste